

## Noziedzīgā nodarījumā cietušo tiesības kriminālprocesā - Čehija

Personu uzskata par “cietušo pusi” (*poškozený* — Kriminālprocesa kodeksā (*trestní řád*) lietots termins, ar ko apzīmē noziedzīgā nodarījumā cietušo), ja tai ir nodarīts kaitējums tādas darbības rezultātā, kas Kriminālkodeksā (*trestní zákon*) identificēta kā noziedzīgs nodarījums. Šādam kaitējumam var būt dažādi veidi, piemēram, tas var būt aizskārums vai kāda priekšmeta zādzība. Cietušajai pusei ir konkrētas likumīgas tiesības pirms tiesvedības, tiesvedības laikā un pēc tās.

Čehijas Republikā kriminālprocess tiek sākts ar faktu pārbaudi un izmeklēšanu. Šajā procesa posmā policija iegūst pierādījumus prokurora uzraudzībā. Ja šajā tiesvedības posmā tiek savākts pietiekami daudz pierādījumu, ka ir izdarīts noziedzīgs nodarījums un ka to izdarījusi konkrēta persona, prokurors izdod lēmumu izvirzīt apsūdzības, un lietu nodod tiesai. Kriminālprocesa posmā, kas notiek tiesā, tiesa izskata pierādījumus un, pamatojoties uz tiem, atzīst apsūdzēto par vainīgu vai nevainīgu. Ja tiesa atzīst apsūdzēto par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tā piemēro viņam sodu. Ja spriedumā apsūdzētais tiek atzīts par nevainīgu, viņu attaisno. Kriminālprocesu var turpināt, pamatojoties uz apelācijas prasību, kas iesniegta augstākā tiesā, ja ir iesniegta prasība par zaudējumu atlīdzību.

Cietusī puse var iestāties kriminālprocesā jebkurā posmā.

**Noklikšķiniet uz norādītajām saitēm, lai iegūtu nepieciešamo informāciju**

- [☞ 1 - Manas kā noziegumā cietušā tiesības](#)
- [☞ 2 - Paziņošana par noziegumu un manas tiesības izmeklēšanas vai tiesas procesa laikā](#)
- [☞ 3 - Manas tiesības pēc tiesas procesa](#)
- [☞ 4 - Kompensācija](#)
- [☞ 5 - Manas tiesības uz atbalstu un palīdzību](#)

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.

Lapa atjaunināta: 02/07/2019

### 1 - Manas kā noziegumā cietušā tiesības

**Kādu informāciju es saņemšu no iestādes (piem., policijas, prokurora) pēc tam, kad noziegums būs izdarīts, bet pirms es būšu ziņojis par to?**

Sākot no brīža, kad pirmo reizi vērsīsieties policijā, jūs saņemsiet informāciju, kas nepieciešama, lai jūs varētu pilnvērtīgi izmantot savas tiesības. Konkrēti — jums tiks sniegta šāda informācija:

- iestāde, kurai varat ziņot par noziedzīgu nodarījumu, kā arī šīs iestādes kontaktinformācija,
- ar ko varat sazināties, lai saņemtu profesionālu palīdzību, un ar kādiem nosacījumiem šādu palīdzību var saņemt bez maksas; to profesionāļu kontaktinformācija, kuri piedāvā palīdzību,
- ar kādiem nosacījumiem jums ir tiesības uz jūsu drošības aizsardzību,

- kur uzzināt vairāk par lietu, kurā esat cietušais,
- kriminālprocesa posmi un jūsu iesaiste tajos,
- iestāde, kurai varat prasīt plašāku informāciju, kā arī šīs iestādes kontaktinformācija,
- ar kādiem nosacījumiem jums ir tiesības uz finansiālu palīdzību,
- tuvākās patvēruma vietas, atbalsta centri vai citas līdzīgas iestādes, kurās jūs varat vērsties,
- tuvākā veselības aprūpes iestāde, kurā varat vērsties,
- kā lūgt tiesisko aizsardzību, ja valsts iestāde ir pārkāpusi jūsu tiesības,
- kādus pasākumus varat pieprasīt, lai aizsargātu savas intereses, ja dzīvojat citā ES dalībvalstī,
- kādas vēl tiesības jums ir saskaņā ar Likumu par noziegumos cietušajiem.

### **Es nedzīvoju ES valstī, kurā noziegums tika izdarīts (ES pilsoņi un trešo valstu pilsoņi). Kā tiek aizsargātas manas tiesības?**

Jums tiek garantētas tādas pašas tiesības kā Čehijas Republikas pilsoņiem un iedzīvotājiem. Ja paziņosiet, ka nerunājat čehu valodā, informāciju par jūsu tiesībām jums sniegs valodā, ko saprotat, vai tās valsts oficiālajā valodā, kuras pilsonis jūs esat.

### **Kādu informāciju es saņemšu, ja ziņošu par noziegumu?**

Ja jūs iesniedzat sūdzību policijā, policijai ir jums jāsniedz visa iepriekš norādītā informācija, kas sniedzama brīdī, kad persona pirmo reizi vēršas policijā.

Ja jūs ziņojat par noziedzīgu nodarījumu prokuratūrai, jums ir tiesības saņemt šādu informāciju:

- kur varat vērsties, lai lūgtu profesionālu palīdzību, un ar kādiem nosacījumiem šādu palīdzību var saņemt bez maksas; to profesionāļu kontaktinformācija, kuri piedāvā palīdzību,
- ar kādiem nosacījumiem jums ir tiesības uz jūsu drošības aizsardzību,
- kur uzzināt vairāk par lietu, kurā esat cietušais.

### **Vai man ir tiesības uz bezmaksas tulku vai tulkotāja pakalpojumiem (kad es sazinos ar policiju vai citām iestādēm vai izmeklēšanas un tiesvedības laikā)?**

Ja jums jāsažinās ar tiesībaizsardzības iestādēm, bet jūs nerunājat čehu valodā, jūs varat lietot savu dzimto valodu vai jebkuru citu valodu, ja norādāt, ka to protat.

Ja tas būs iespējams, pēc jūsu pieprasījuma jums izsniegs tulkotu galīgo lēmumu par procesa izbeigšanu. Pēc pamatota pieprasījuma jums var tikt nodrošināts arī citu dokumentu tulkojums, ciktāl tas nepieciešams, lai jūs procesa gaitā varētu izmantot savas tiesības.

### **Kā iestāde nodrošinās to, ka es saprotu un mani saprot (ja esmu bērns; ja man ir invaliditāte)?**

Iestāžu pienākums ir sniegt cietušajiem saprotamu informāciju, ņemot vērā viņu vecumu, intelektuālo attīstību un lemtspēju, kā arī lasītprasmi un rakstītprasmi un veselības stāvokli, tostarp psiholoģisko stāvokli. Ja tas iespējams, bērnus un personas ar invaliditāti iztaujā īpaši apmācīts cilvēks.

### **Atbalsta pakalpojumi cietušajiem**

#### **Kurš sniedz atbalstu cietušajiem?**

Atbalstu cietušajiem sniedz vairāku veidu iestādes. To sniedz valsts Probācijas un mediācijas dienesta centri, kā arī privātas organizācijas, kurām Tieslietu ministrija devusi atļauju sniegt juridisku informāciju un/vai nodrošināt atjaunošanas programmas, un organizācijas, kuras saskaņā ar Sociālo pakalpojumu likumu ir tiesīgas sniegt psiholoģisku un sociālu konsultāciju pakalpojumus. Cietušajiem juridisku palīdzību sniedz daži juristi. Minētās iestādes ir reģistrētas cietušajiem pieejamā palīdzības sniedzēju reģistrā, kuru uztur Tieslietu ministrija. Tas pieejams Tieslietu ministrijas tīmekļa vietnē: <https://www.justice.cz/>.

#### **Vai policija automātiski nosūtīs mani uz cietušo atbalsta dienestu?**

Jā, brīdī, kad pirmo reizi vēršīsieties policijā, jūs automātiski informēs pa atbalstu cietušajiem. Jūs saņemsiet atbalsta iestāžu kontaktinformāciju.

#### **Kā tiek aizsargāts mans privātums?**

Vispārīgais princips — tiesībaizsardzības iestādes nedrīkst publiskot informāciju, kas nav tieši saistīta ar noziedzīgu darbību. Pirmstiesas procesos aizliegts izpaust jebkādu informāciju, kas varētu atklāt jūsu identitāti. Īpaši tiek aizsargāts to personu privātums, kuras nav sasniegušas 18 gadu vecumu. Ja to pieprasāt, informācija par jūsu privāto dzīvi (dzīvesvietu un sūtījumu saņemšanas adresi, darbavietu vai uzņēmuma adresi un jūsu personīgo situāciju, ģimenes stāvokli un īpašumiem) tiks glabāta tā, lai tai varētu piekļūt tikai tās tiesībaizsardzības iestādes, kā arī policijas un Probācijas un mediācijas dienesta amatpersonas, kas strādā ar jūsu lietu. Šo informāciju var atklāt tikai tad, ja tas nepieciešams kriminālprocesa mērķa sasniegšanai, kā arī to var atklāt personai, pret kuru uzsākts kriminālprocess, lai tā varētu pienācīgi izmantot savas tiesības uz aizstāvību.

### **Vai man ir jāziņo par noziegumu, pirms es varu piekļūt cietušo atbalstam?**

Nē, profesionāla palīdzība ir pieejama pirms kriminālprocesa sākuma. Jau pirms ziņošanas par noziegumu jūs varat saņemt profesionālu palīdzību, ja tas ir nepieciešams un lietderīgi.

### **Personīgā aizsardzība apdraudējuma gadījumā**

#### **Kādi aizsardzības veidi ir pieejami?**

Cietušajiem ir pieejama vairāku veidu aizsardzība.

Policija var jums nodrošināt īstermiņa aizsardzību, ja pastāv risks, ka jums var tikt nodarīti miesas bojājumi, vai pastāv kāds cits nopietns apdraudējums. Jums var nodrošināt fizisku aizsardzību, dzīvesvietas maiņu vai konsultācijas un preventīvus pasākumus. Policija var arī likt apsūdzētajam pamest jūsu kopīgo dzīvesvietu un liegt tai tuvoties 10 dienas, ja ir risks, ka apsūdzētā persona varētu jums uzbrukt, apdraudot dzīvību vai veselību.

Ja cietušais ir apdraudēts, policijas amatpersona veic darbības vai pasākumus, lai garantētu cietušā drošību. Tāds pats pienākums ir ieslodzījuma vietu darbiniekiem, militārās policijas un pašvaldības policijas amatpersonām.

Nopietnākos gadījumos jums ar zināmiem nosacījumiem pienākas īpaša aizsardzība, ko nodrošina lieciniekiem un citām personām, kurām saistībā ar kriminālprocesu rodas risks, ka varētu tikt nodarīti miesas bojājumi vai cits nopietns kaitējums. Īpašās aizsardzības pasākumi ir, piemēram, personīgā aizsardzība, dzīvesvietas maiņa un palīdzība saistībā ar sociālo integrāciju jaunā vidē, patiesās identitātes slēpšana utt. Šie ir ļoti nopietni pasākumi — tos būtu jāizmanto tikai tad, kad tas tiešām nepieciešams.

Tiesas un prokurori nodrošina aizsardzību, kriminālprocesā nosakot tādas aizsardzības pasākumus kā, piemēram, aizliegumu apsūdzētajai personai sazināties ar cietušo vai ienākt kopīgajā dzīvesvietā, kurā mitinās cietušais. Līdzīgus aizsardzības pasākumus tiesa var piemērot arī civilprocesā. Ja, aizsargājot jūs kā cietušo vai pusi, kurai nodarīts kaitējums, ir nepieciešams apsūdzēto personu aizturēt, šī persona var tikt aizturēta, ja ir pamats domāt, ka apsūdzētā persona atkārtos noziegumu, izdarīs noziegumu līdz galam vai izdarīs noziegumu, ko ir plānojusi vai draudējusi izdarīt.

Turklāt jums ir tiesības prasīt, lai kriminālprocesā netiktu pieļauta jūsu saskarsme ar iespējamo noziedzīgā nodarījuma izdarītāju.

Jums ir tiesības pēc pieprasījuma saņemt informāciju par apsūdzētās personas atbrīvošanu vai izbēgšanu no apcietinājuma vietas, ieslodzījuma vietas vai slēgta aizturēšanas centra un citu līdzīgu informāciju.

Ja esat liecinieks, jūs ar zināmiem nosacījumiem varat sniegt liecību, neatklājot savu identitāti.

Tiesu iestāde jūsu aizsardzībai var arī izdot Eiropas aizsardzības rīkojumu.

#### **Kurš var piedāvāt man aizsardzību?**

Aizsardzību nodrošina iepriekš minētās iestādes, jo īpaši policija, kā arī tiesas, pieņemot attiecīgus lēmumus.

#### **Vai kāds izvērtēs manu lietu, lai noskaidrotu, vai esmu pakļauts turpmākam noziedzīgā nodarījuma izdarītāja radīta kaitējuma riskam?**

Tiesībaizsardzības iestādes izvērtē katru gadījumu. Ja tās secina, ka pastāv apdraudējums, tās veic nepieciešamos pasākumus.

#### **Vai kāds izvērtēs manu lietu, lai noskaidrotu, vai pastāv risks, ka krimināltiesību sistēma var man nodarīt turpmāku kaitējumu (izmeklēšanas un tiesvedības laikā)?**

Tiesībaizsardzības iestādēm vienmēr jārikojas tā, lai cietušajam netiktu radīts turpmāks kaitējums nodarījuma rezultātā vai sekundārs kaitējums.

Ja tiesībsardzības iestāde ir pārkāpusi jūsu tiesības vai jums nav bijusi iespēja tās pilnībā izmantot, jums ir tiesības lūgt tiesisko aizsardzību. Vispirms jums ir tiesības prasīt, lai tiktu pārbaudīta policijas iestādes rīcība vai ierosināta lieta par zaudējumu atlīdzību, vai tiktu pienācīgi atlīdzināts morāls kaitējums, ko, pildot savus uzdevumus, jums nodarījusi valsts iestāde.

### **Kāda aizsardzība ir pieejama ģimīnei neaizsargātiem cietušajiem?**

Par ģimīnei neaizsargātiem cietušajiem uzskata bērnus, vecāka gadagājuma cilvēkus un personas ar invaliditāti, kā arī tos, kuri cietuši no noteiktiem noziegumiem, piemēram, cilvēku tirdzniecības, teroristu uzbrukumiem, dzimumnoziegumiem, kas pārkāpj cilvēka cieņu, un noteiktiem vardarbīgiem noziegumiem. Ģimīnei neaizsargāti cietušie var brīvi izmantot visas iepriekš aprakstītās aizsardzības iespējas, un lielā daļā gadījumu tiesībsardzības iestādei principā ir pienākums pieņemt ģimīnei neaizsargāta cietušā pieteikumu. Ģimīnei neaizsargātiem cietušajiem kopumā ir plašākas tiesības; tomēr tas nav tieši attiecināms uz cietušo aizsardzību — tā ir vairāk atkarīga no tā, vai pastāv risks, ka cietušajam var tikt nodarīti miesas bojājumi vai kāds cits nopietns kaitējums.

### **Esmu nepilngadīgs. Vai man ir ģimīnes tiesības?**

Jā, bērni (personas, kuras nav sasnējušas 18 gadu vecumu) ir ģimīnei neaizsargāti cietušie, tāpēc jums ir ģimīnes tiesības. Jums ir tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību kriminālprocesā un tiesības uz ģimīnei saudzīgu iztaujāšanu, ko veic speciāli apmācīta persona, turklāt tiek ierobežots atkārtotas iztaujāšanas reižu skaits, jums ir tiesības atteikties no tieša vizuāla kontakta ar noziedzīgā nodarījuma izdarītāju, kā arī tiek ierobežoti atbrīvojumi no dažām citām tiesībām, kas tiek garantētas visiem cietušajiem.

### **Nozieguma rezultātā ir miris mans ģimīnes loceklis. Kādas ir manas tiesības?**

Ja jums nodarīts kaitējums saistībā ar ģimīnes locekļa nāvi noziedzīga nodarījuma rezultātā, arī jūs uzskata par cietušo un jums ir tādas tiesības, kādas garantē cietušā statuss.

### **Noziegumā cietušais ir mans ģimīnes loceklis. Kādas ir manas tiesības?**

Šādā gadījumā jūs neuzskata par cietušo. Tomēr jūs varat kļūt par cietušā uzticības personu, ja cietušais tā izvēlas. Cietušajam ir tiesības piedalīties kriminālprocesā un sniegt skaidrojumus, klātesot uzticības personai. Tikai izņēmuma gadījumos uzticības personai var liegt piedalīties procesos.

### **Vai es varu izmantot mediācijas pakalpojumus? Kādi ir nosacījumi? Vai es būšu drošībā mediācijas laikā?**

Jā. Mediācijas pakalpojumus sniedz Probācijas un mediācijas dienests, kas ir viens no palīdzības sniedzējiem cietušajiem. Par mediāciju nav jāmaksā, un tā norisinās ar abu pušu — cietušā un noziedzīgā nodarījuma izdarītāja — piekrišanu. Mediācijas procesu vada strīdu risināšanas speciālists, kurš pret abām pusēm izturas labvēlīgi un vienlīdzīgi un kurš palīdz rast risinājumu. Probācijas un mediācijas dienests ir valsts organizatoriska struktūrvienība, un viens no tā uzdevumiem ir būt par starpnieku, lai rastu efektīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu risinājumu ar noziegumiem saistītos konfliktos. Šis dienests spēj nodrošināt cietušā aizsardzību mediācijas sarunu laikā.

### **Kur ir pieejami tiesību akti, kuros noteiktas manas tiesības?**

Galvenie noteikumi izklāstīti Likumā Nr. 45/2013 par noziegumos cietušajiem. Likumu krājums ir pieejams darbadienās jebkurā pašvaldības vai reģiona iestādē (tostarp Prāgas pilsētas domē). Tāpat kā citi tiesību akti šis likums ir pieejams arī internetā, piemēram, [valsts pārvaldes portālā](#) vai Iekšlietu ministrijas tīmekļa vietnē.

---

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.

Lapa atjaunināta: 02/07/2019

## **2 - Paziņošana par noziegumu un manas tiesības izmeklēšanas vai tiesas procesa laikā**

**Kā es varu ziņot par noziegumu?**

Jūs varat ziņot par noziedzīgu nodarījumu jebkurai policijas iestādei vai prokuratūrai, sniedzot rakstisku vai mutisku ziņojumu vai ziņojot elektroniski. Ziņojot par noziedzīgu nodarījumu, jums jāizklāsta fakti, kas, jūsu prātā, pierāda, ka ir izdarīts noziedzīgs nodarījums.

### **Kā es varu uzzināt, kas notiek lietā?**

Ja ziņojumā par noziedzīgo nodarījumu to pieprasīsiet, kompetentās iestādes pienākums būs viena mēneša laikā pēc ziņojuma iesniegšanas informēt jūs par veiktajiem pasākumiem. Jūs kā cietušo principā uzskata par pusi, kam nodarīts kaitējums, tāpēc jums ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem. Jūs varat arī prasīt informāciju par procesa norisi. Šo informāciju jums sniegs kompetentā iestāde; jums var nesniegt šādu informāciju, ja tas var kaitēt kriminālprocesa mērķa sasniegšanai.

### **Vai man ir tiesības uz juridisko palīdzību (izmeklēšanas vai tiesvedības laikā)? Kādi ir nosacījumi?**

Jā. Jūs varat saņemt juridisku palīdzību jau pirms kriminālprocesa uzsākšanas, un varat to saņemt tiesvedības laikā, kā arī pēc tās beigām. Juridisku palīdzību sniedz juristi. Īpaši neaizsargāti cietušie juridisku palīdzību kriminālprocesā var saņemt bez maksas. Turklāt palīdzību var sniegt bez maksas vai par pazeminātu maksu cietušajiem, kuriem nodarīts nopietns kaitējums tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā, kā arī noziegumā bojā gājuša cietušā pārdzīvojušiem tuviniekiem; šīm personām jāpierāda, ka tām trūkst attiecīgu līdzekļu. Pārējiem cietušajiem ir tiesības saņemt juridisko palīdzību par maksu.

### **Vai es varu pieprasīt izdevumu atlīdzināšanu (par dalību izmeklēšanā/tiesvedībā)? Kādi ir nosacījumi?**

Ja esat puse kriminālprocesā, kurai nodarīts kaitējums, un pieprasāt atlīdzību par zaudējumiem vai morālo kaitējumu vai prasāt netaisnas iedzīvošanās restitūciju un jūsu prasība tiek vismaz daļēji apmierināta, netiesātajai pusei ir jāatmaksā jums izdevumi, kas pamatoti radušies saistībā ar šīs prasības izskatīšanu tiesā. Ja jūs iesniedzat šādas kompensācijas pieteikumu, tiesa var to piešķirt pat tad, ja jūsu prasība netiek apmierināta.

Ja esat liecinieks, jums ir tiesības saņemt liecinieka atlīdzību. Šī atlīdzība jāpieprasa trīs dienu laikā pēc liecības sniegšanas.

### **Vai man ir pārsūdzības tiesības, ja mana lieta tiek izbeigta, nenonākot tiesā?**

Jūs varat pret to iebilst, iesniedzot sūdzību. Ar šādu sūdzību jūs varat pārsūdzēt policijas lēmumus un dažus prokuratūras lēmumus, kas pieņemti pirmstiesas procesā rezolūcijas formā. Šādi jums kā pusei, kam nodarīts kaitējums, ir iespēja pārsūdzēt, piemēram, rezolūciju par lietas izbeigšanu vai kriminālvajāšanas izbeigšanu.

### **Vai es varu iesaistīties tiesvedībā?**

Jā. Jūs (kā pusi, kam nodarīts kaitējums) informēs par laiku, kad tiesā notiks pamata tiesvedība.

### **Kāds ir mans oficiālais statuss tiesvedības sistēmā? Piemēram, vai es esmu vai varu izvēlēties būt cietušais, liecinieks, civilprasītājs vai privātās apsūdzības uzturētājs?**

Čehijas tiesību sistēmā tiek nošķirti jēdzieni “cietušais” un “puse, kam nodarīts kaitējums”. Puse, kam nodarīts kaitējums, ir viena no pusēm kriminālprocesā. Principā šo jēdzienu attiecina uz visiem cietušajiem, izņemot tos, kurus uzskata par cietušajiem, jo tiem ir ģimenes saites ar personu, kas mirusi nozieguma rezultātā.

Tādējādi Čehijas tiesu sistēmā jūs būsiet cietušais un puse, kam nodarīts kaitējums (un līdz ar to — puse kriminālprocesā; izņēmums ir iepriekš minētais gadījums). Kā cietušajam jums ir tiesības prasīt kompensāciju par zaudējumiem, morālo kaitējumu vai netaisnu iedzīvošanos. Principā jūs būsiet arī liecinieks. Čehijas tiesību sistēmā nav paredzētas privātas apsūdzības, tāpēc jūs nevarat būt privātas apsūdzības uzturētājs.

### **Kādas ir manas tiesības un pienākumi šādā statusā?**

Galvenais tiesību akts, kas nosaka cietušo tiesības, ir Likums par noziegumos cietušajiem, un jūsu tiesības ir aprakstītas pārējās atbildēs.

Pusei, kam nodarīts kaitējums, [Likumā Nr. 141/1961 “Kriminālprocesa kodekss”](#) ir noteiktas dažādas tiesības, tostarp iespēja prasīt kompensāciju par zaudējumiem un morālo kaitējumu, kas radies noziedzīga nodarījuma rezultātā, vai prasīt netaisnas iedzīvošanās restitūciju, kā arī iespēja iesniegt pārsūdzību attiecībā uz tāda lēmuma rezolutīvo daļu, kas pieņemts par zaudējumu vai kaitējuma atlīdzināšanu vai netaisnas iedzīvošanās restitūciju. Pusei, kurai nodarīts kaitējums, ir arī tiesības iesniegt pieteikumus papildu pierādījumiem, iepazīties ar lietas materiāliem, apmeklēt tiesas sēdes, apmeklēt atklātu apelācijas sēdi, pirms

tiesvedības beigām izteikt savu viedokli par lietu, piedalīties sarunās par vienošanos par vainas atzīšanu un sodu un apmeklēt atklātu sēdi, kurā lemj par šādas vienošanās apstiprināšanu, kā arī tiesības uzaicināt pārstāvi un tiesības noteiktos gadījumos iesniegt pārsūdzības un pieteikumus.

### **Vai es varu sniegt liecību tiesvedības laikā vai iesniegt pierādījumus? Kādos apstākļos? Kādi ir nosacījumi?**

Jā, jūs varat jebkurā kriminālprocesa posmā sniegt liecību par to, kā noziegums ietekmējis jūsu dzīvi. Varat to darīt gan mutiski, gan rakstiski. Kā cietušajam, t. i., kā vienai no procesa pusēm, jums ir tiesības meklēt, iesniegt un piedāvāt pierādījumus.

### **Kādu informāciju es saņemšu tiesvedības laikā?**

Pēc pieprasījuma jūs informēs

- par to, ka kriminālprocess nav uzsākts,
- par kriminālprocesa norisi,
- par to, kā ir kvalificēta darbība, par kuru persona tiek apsūdzēta,
- kad un kur notiks lietas atklāta izskatīšana tiesā,

turklāt jūs arī saņemsiet galīgo lēmumu par tiesvedības izbeigšanu.

### **Vai es varēšu piekļūt tiesas materiāliem?**

Jā, kā pusei, kam nodarīts kaitējums, jums ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem. Tomēr, ja tam ir nopietni iemesli, prokuratūra vai policijas iestāde var jums liegt piekļuvi šiem dokumentiem pirmstiesas procesā.

---

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.

Lapa atjaunināta: 02/07/2019

## **3 - Manas tiesības pēc tiesas procesa**

### **Vai es varu pārsūdzēt lēmumu?**

Jā, bet kā cietušajam jums ir tiesības iesniegt pārsūdzību tikai attiecībā uz tāda lēmuma rezolutīvo daļu, kas ir par zaudējumu vai morālā kaitējuma atlīdzināšanu vai netaisnas iedzīvošanās restitūciju.

### **Kādas ir manas tiesības pēc soda piespriešanas?**

Skatīt pārējās atbildes.

### **Vai man ir tiesības uz atbalstu vai aizsardzību pēc tiesvedības? Cik ilgi?**

Atbalstu (profesionālu palīdzību) varat saņemt arī pēc tiesvedības beigām — tik ilgi, cik nepieciešams tā mērķa sasniegšanai. Īpaša aizsardzība (aprakstīta iepriekš) var bieži nozīmēt paliekošas dzīvesveida pārmaiņas, un tādēļ pēc savas būtības to nodrošina arī pēc kriminālprocesa beigām.

### **Kādu informāciju es saņemšu, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājam tiks piespriests sods?**

Pēc jūsu pieprasījuma jums izsniegs galīgo lēmumu, kurā ir ietverta informācija par sodu un tā formu. Ja pieprasāt atlīdzību par zaudējumiem, morālo kaitējumu vai netaisnu iedzīvošanos, jūs noteikti saņemsiet lēmumu.

Turklāt pēc jūsu pieprasījuma ieslodzījuma vieta vai preventīvās aizturēšanas vai aizsargājošās aprūpes iestāde sniegs jums noteiktu papildu informāciju, jo īpaši informāciju par:

- notiesātās personas atbrīvošanu vai izbēgšanu no ieslodzījuma vietas vai preventīvās aizturēšanas vai aizsargājošās aprūpes iestādes,
- apcietināšanas atlikšanu,
- notiesātā izdošanu citai valstij vai pārvešanu uz citu ES dalībvalsti.

Ja apsūdzētais ir atbrīvots vai izbēdzis un jūs kā liecinieks esat apdraudēts, kompetentajām iestādēm ir nekavējoties jāinformē policija, kas veiks nepieciešamos pasākumus, lai garantētu jūsu drošību, un jūs par to informēs.

**Vai mani informēs gadījumā, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs tiks atbrīvots (tostarp atbrīvots priekšlaikus vai nosacīti) vai izbēgs no ieslodzījuma vietas?**

Jā. Skatīt iepriekš.

**Vai es tikšu iesaistīts lēmumu pieņemšanā par atbrīvošanu vai nosacītu atbrīvošanu? Piemēram, vai es varēšu izteikt viedokli vai iesniegt pārsūdzību?**

Jebkurā brīdī kriminālprocesa laikā jums ir tiesības sniegt liecību par to, kā noziegums līdz šim jūs ietekmējis.

Tomēr jums nav tiesību pārsūdzēt lēmumu par nosacītu atbrīvošanu vai par nosacīti sodītas personas priekšzīmīgu uzvedību.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.

Lapa atjaunināta: 02/07/2019

## 4 - Kompensācija

**Kāds ir process zaudējumu atlīdzības pieprasīšanai no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja? (piem., lietas izskatīšana tiesā, civilprasība, saistītā procedūra)**

Zaudējumu atlīdzību no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja cietušais var prasīt civilprocesa kārtībā; cietušais var arī pievienoties zaudējumu atlīdzības prasībai pret noziedzīgā nodarījuma izdarītāju uzsāktajā kriminālprocesā (saistītā procedūra).

**Tiesa uzdeva noziedzīgā nodarījuma izdarītājam atlīdzināt man zaudējumus / izmaksāt kompensāciju. Kā es varu panākt to, lai noziedzīgā nodarījuma izdarītājs veic maksājumu?**

Ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs tīši nepilda tiesas uzlikto pienākumu atlīdzināt zaudējumus, prasītājam (cietušajam) ir tiesības tiesā iesniegt pieteikumu par pienākuma izpildes panākšanu. Ar likumu, kas stājas spēkā 2018. gada 1. janvārī, noziegumos cietušajiem arī noteiktas tiesības pieprasīt, ka viņu tiesības uz zaudējumu atlīdzību nodrošina valsts, kas izmaksā atlīdzību no līdzekļiem, kurus tā ir piedzinusi no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja, īstenojot sankcijas pret īpašumu.

**Ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs nemaksā, vai valsts var samaksāt man avansu? Kādi ir nosacījumi?**

Čehijas Republika neizmaksā avansu, lai tiktu izpildīts noziedzīgā nodarījuma izdarītāja pienākums maksāt atlīdzību par zaudējumiem, ko radījis izdarītais noziegums. Čehijas tiesību sistēmā tiek stingri nošķirtas cietušā tiesības uz noziedzīgā nodarījuma izdarītāja radīto zaudējumu atlīdzību, ko uzskata par kaitējuma atlīdzināšanas saistībām, un cietušā tiesības uz finansiālu palīdzību saskaņā ar Likumu Nr. 45/2013 par noziegumos cietušajiem — tas ir naudas pabalsts, kuru valsts maksā, lai mazinātu viktimizācijas sociālo ietekmi.

**Vai man ir tiesības uz kompensāciju no valsts?**

Kā minēts iepriekš, valsts neizmaksā zaudējumu atlīdzību šā jēdziena tiesā nozīmē (tā neiejaucas noziedzīgā nodarījuma izdarītāja mantisko saistību izpildē, neuzņemas tās), bet sniedz noziegumos cietušajiem finansiālu palīdzību. Likumā Nr. 45/2013 par noziegumos cietušajiem noteikts, ka finansiālo palīdzību var sniegt cietušajiem, kuriem nozieguma rezultātā nodarīts likumā

noteiktais minimālais kaitējums veselībai, kā arī tiem, kuri cietuši dzimumnoziedzumos, kas pārkāpj cilvēka cieņu, un bērniem, kuri tikuši spīdzināti, un noziegumā bojā gājušā pārdzīvojušiem tuviniekiem (likumā noteiktai kategorijai). Bieži vien sniegtās palīdzības apmērs ir no 10 000 CZK (aptuveni 370 EUR) līdz 200 000 CZK (aptuveni 7400 EUR); to vai nu aprēķina pēc likumā noteiktās vienotās likmes, vai arī tās apmērs atbilst pierādīto zaudēto ieņēmumu un ārstēšanās izdevumu apmēram vai — attiecīgā gadījumā — to izdevumu apmēram, kas saistīti ar specializētu terapiju, kuru izmanto, lai mazinātu nodarīto morālo kaitējumu. Par finansiālās palīdzības izmaksu pieteikumiem lemj Tieslietu ministrija, un pieteikums jāiesniedz divu gadu laikā no dienas, kad cietušais apzinājis nozieguma rezultātā radušos zaudējumus, bet ne vēlāk kā piecus gadus pēc dienas, kad noticis noziegums.

### **Vai man ir tiesības uz kompensāciju, ja pārkāpējs netiek notiesāts?**

Noziedzīgā nodarījuma izdarītāja radīto zaudējumu atlīdzību (t. i., kaitējuma atlīdzināšanas saistību izpildi) nevar pieprasīt, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs nav notiesāts tādēļ, ka tā ir nezināma persona, proti, nav personas, ko saukt pie atbildības, vai arī ja atlīdzināšanas saistības nav pierādītas vai ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs netiek saukts pie kriminālatbildības par savām darbībām, piemēram, ja apsūdzēto nevar saukt pie atbildības par kaitējumu, ko radījušas darbības, kuras viņš nav veicis, kurās nav nozieguma sastāva vai par kurām apsūdzētais nav atbildīgs. Taču tiesības saņemt finansiālu palīdzību no valsts (skatīt iepriekš) personai var būt jau pirms noziedzīgā nodarījuma izdarītāja notiesāšanas; šādas tiesības cietušajam ir pat tad, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir nezināms vai netiek saukts pie kriminālatbildības par savām darbībām, ja vien nav šaubu, ka cietušajam kaitējums radies tādu darbību rezultātā, kuras uzskatāmas par noziegumu (vai ka to rezultātā ir miris cietušā tuvinieks).

### **Vai man ir tiesības uz ārkārtas maksājumu, kamēr es gaidu lēmumu par savu kompensācijas prasību?**

Likums Nr. 45/2013 par noziegumos cietušajiem neparedz, ka Tieslietu ministrija maksā avansus saistībā ar finansiālo palīdzību, par kuru vēl nav pieņemts lēmums; cietušo steidzamās ikdienas vajadzības tiek risinātas citādi — tās sedz valsts sociālā atbalsta sistēma.

---

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.

Lapa atjaunināta: 02/07/2019

## **5 - Manas tiesības uz atbalstu un palīdzību**

### **Esmu noziegumā cietušais. Ar ko man jāsaazinās, lai saņemtu atbalstu un palīdzību?**

Iestādes un personas, ar ko varat sazināties, ir uzskaitītas Palīdzības noziegumos cietušajiem sniedzēju reģistrā. Reģistrs ir pieejams Iekšlietu ministrijas tīmekļa vietnē šādā adresē: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6115&d=330753>

Reģistrā ir četras sadaļas, kurās atrodama informācija par visu veidu palīdzības sniedzējiem, proti:

1. sociālo pakalpojumu sniedzējiem;
2. akreditētiem juridiskās informācijas sniedzējiem un taisnīguma atjaunošanas programmu nodrošinātājiem;
3. juristiem; un
4. Probācijas un mediācijas dienesta centriem.

Reģistrā ir apkopota pietiekami detalizēta informācija par palīdzības noziegumos cietušajiem sniedzējiem, un tajā palīdzības sniedzējus var meklēt pēc nosaukuma/vārda un rajona; var arī veikt paplašinātu meklēšanu pēc citiem kritērijiem.

### **Cietušo atbalsta uzticības tālrunis**

(+420) 116 006 (Palīdzības līnija cietušajiem — universāla līnija, ko izmanto arī citās ES dalībvalstīs)

### **Vai atbalsts cietušajiem ir bez maksas?**



Noteiktajā apmērā speciālistu palīdzība īpaši neaizsargātiem cietušajiem, kuriem tā nepieciešama, tiek sniegta bez maksas. Šādi cietušie saņem arī bezmaksas juridisko palīdzību noteiktajā apmērā. Citiem cietušajiem nav tiesību uz speciālistu bezmaksas palīdzību, tomēr palīdzības sniedzējs var nolemt to sniegt bez maksas pēc saviem ieskatiem. Savukārt Probācijas un mediācijas dienests palīdzību vienmēr sniedz bez maksas.

#### **Kādus atbalsta veidus es varu saņemt no valsts dienestiem vai iestādēm?**

Probācijas un mediācijas dienests ir valsts iestāde, kas cietušajiem sniedz juridisku informāciju un psiholoģisku atbalstu, kā arī nodrošina taisnīguma atjaunošanas programmas, piemēram, mediāciju, kas var jums palīdzēt atrisināt situāciju neformālā ārpusstiesas sarunā ar noziedzīga nodarījuma izdarītāju. Probācijas un mediācijas dienestam ir 74 centri, kas atrodas visos Čehijas Republikas reģionos un pakalpojumus sniedz bez maksas.

#### **Kādu veidu atbalstu es varu saņemt no nevalstiskajām organizācijām?**

Atkarībā no to specializācijas nevalstiskās organizācijas un privātpersonas sniedz juridisku informāciju, psiholoģiskas un sociālas konsultācijas, juridisko palīdzību vai nodrošina taisnīguma atjaunošanas programmas.

---

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.

Lapa atjaunināta: 02/07/2019